

Sinema Gezgini

"Sinema bir şenliktir."

Instagram: @sinegezgini Facebook: Sinema Gezgini
e-posta: sine_filolog@hotmail.com

François Truffaut

SİNE-SÖZ

"Günde üç film, haftada üç kitap ve iyi müzik beni ölene dek mutlu etmeye yetebilir."

François Truffaut
(1932-1984)

SİNE-HABER

Adana Film Festivali

29. kez düzenlenen Adana Film Festivali'nde ödüller geçen hafta sahiplerini buldu. Bu yıl henüz görücüye çıkmamış filmlere pek şans vermemesiyle eşleştirilen festivalin Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması'nda 8 film yarıştı. Ödüllere 'Ela ile Hilmi ve Ali'nin en iyi film, yönetmen (Ziya Demirel), senaryo (Nazlı Elif Durlu) en iyi kadın oyuncu (Ece Yüksel) ve umut veren genç erkek oyuncu (Denizhan Akbaba) ödüllerini kazanarak damga vurduğu söylenebilir. En iyi erkek oyuncu ödülü ise Çilingir Sofrası'ndaki rolleriyle Ahmet Rufat Şungar ve Barış Gönören'e verildi. Film ayrıca en iyi görüntü ödülünü de kazandı. Yılmaz Güney adına verilen ödüle ise herhangi bir film layık görülmedi.

Izmir Film Festivali

Türkiye'nin ilk ve tek ana akım vizyon filmleri festivali olarak tanıtılan İzmir Film Festivali, 4. kez düzenlendi. Halk oylaması sonucu belirlenen ödüller hafta başında sahiplerini buldu. En iyi vizyon filmi, Dayı: Bir Adamın Hikâyesi, en iyi erkek oyuncu bu filmdeki rolüyle Ufuk Bayraktar oldu. En iyi yönetmen Eltilerin Savaşı ile Onur Bilgetay ve Pınar Deniz de İnsanlar İkiye Ayrılır'daki rolüyle en iyi kadın oyuncu ödülünü kazandı. Dijital platformda en iyi film Kâğıttan Hayatlar ve en iyi yönetmen Can Ulkay seçildi. Kazananların tam listesine festivalin internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından ulaşabilirsiniz.

Irene Papas

YİTİRDİKLERİMİZ

Hafta başında bir büyük yıldız daha aramızdan ayrıldı. Yunan sinemasının dünyaya armağanı Irene Papas özellikle Zorba (1965) Ölümünüz (Z, 1969), Çağrı (The Message, 1976) gibi filmlerle kalbimizde özel bir yere sahipti.

Arzunun Şu Karanlık Nesnesi

KARACA'DA BU HAFTA

Bağımsız sinemanın İzmir'deki yegâne mekânı Karaca'da sonbaharla birlikte nefis filmler izleyeceğiz. İşte 23-29 Eylül haftası programı:

Aşk, Mark ve Ölüm (Liebe, D-Mark und Tod) / 12.00 - 16.15 - 20.30
Sadece Aşklar Hayatta Kalır (Only Lovers Left Alive) / 20.30
The Doors / 18.00
Moonage Daydream / 13.45 - 18.00
Kerr / 16.15
Dünyanın En Kötü İnsanı (Verdens Verste Menneske) / 14.00
Bıçağın İki Yüzü (Amour Avec et Acharnement) / 12.00
Özel Gösterim:
Arzunun Şu Karanlık Nesnesi (Cet Obscur Objet du Désir) / 28 Eylül Çarşamba - 20.30

TERİM

(Türkiye, 2022, 4 bölüm, yaklaşık 220 dk.)
 Y: Altuğ Gültaş, Burak Aksoy
 O: Fatih Terim, Faruk Süren, Okan Buruk, Hagi, Fulya Terim vd.
 Filmin notu: ★★

Yazıya başlarken peşinen söyleyeyim, futboldan pek anlamam. Çocukluk ve gençlikte takım tutmuşluğum, özellikle Milli Takım'ın maçlarını büyük bir coşkuyla izlediğim olsa da futbolu teknik açıdan analiz etme becerim pek gelişmedi. Ayrıca devasa futbol endüstrisinin işleyişini, arka planda dönen dolapları, oyunları da aklım almıyor. Yine de futbol üzerine yapılmış bir belgeselin niteliğini, belki biraz da iç yüzünü yorumlamak lüks sayılmam.

BİR FATİH TERİM ÖVGÜSÜ

Bu anlamda sonda söyleyeceğimi başta belirteyim: Terim, maalesef olmamış bir belgesel. Hatta kaçan bir fırsat bana kalırsa. Çünkü çok büyük başarıları imza atmış ve bir yığın tartışmanın odağında olan Fatih Terim gibi bir kişiliği anlatmaya soyunmak cesaret gerektiren, büyük bir iş. Zira hem kullanılabilir malzeme çok geniş ve farklı dönemlere yayılıyor hem de gerçekten önemli bir kişiliği hatasıyla, sevayıyla masaya yatırmak futbol üzerinden bu ülkenin son otuz kırk yılını derin biçimde inceleme fırsatı doğurur. Belgeselin yapabildiği ise bu noktada neredeyse tamamen bir Fatih Terim övgüsüne dönüşmek olmuş. Bu kolay tutumun anlaşılabilir sebepleri var kuşkusuz. Tabii anlaşılabilir olması ortaya çıkan ürünün kabul edilir ya da yeterli olduğu anlamına gelmez. Yaratıcıları muhtemelen ele aldıkları kişinin bir portresini tanıtmayı amaçladıklarını söyleyebilirler. Fakat seyirci iyi bir belgeselden bilmediği bir dünya sunmasını ister. Sonuçta Fatih Terim, başarıları yanında çok tartışılan özellikleriyle de medyatik bir isim. Bu sebeple sadece futbola yapışarak kalkan insanlar için değil özellikle 90'lı yıllarda gündemi takip etmiş herkes için hikâyesi büyük ölçüde bilinen biri. Hâl böyle olunca nitelikli bir belgeselin böylesine önemli ve ilginç bir kişinin kariyerine ve yaşamına dair çok daha özel, duyulmamış, belki biraz da karanlıkta

Terim

kalmış bölgelerden bakması beklenir. Terim belgeseli maalesef bu konuda üstüne düşeni yapmıyor.

TEK TARAFI BİR BAKIŞ

Belgeselde temelde zorlu mücadelelerden geçmiş, kararlı, karizmatik bir lider izliyoruz. Büyük bir başarı hikâyesi Terim'in kişiliğiyle varılan bir nokta olarak tarifleniyor. Başarıya ortak olan isimler zikredilse bile geniş biçimde yer bulmuyor. Ayrıca bu başarı serüveninde yaşanan zorlukların arka planında yatan meseleler pek değilmiyor. Fatih Hoca zaten "Ben de bir insanım ve dolayısıyla hatalar da yaptım." diyor. Bu minvalde gerçekçi bir özleştiriden, bir yüzleşmeden kaçınılmış. Fatih Hoca'nın hikâyesini anlatan kişiler de genel olarak olumlu bilgiler verecek dostlardan, yakınlardan oluşuyor. Yorum yapan gazeteciler cephesinde de durum pek farklı değil. Döneminde Fatih Terim'i eleştirmiş isimlere yer verilmemiş örneğin. Böylece futbol dünyasının belli dönemleriyle ilgili bir muhasebe yapma fırsatı da kaçıyor. Çünkü şampiyonlukların öyküsü zaten daha önce anlatıldı, özellikle de Galatasaray'daki ilk dönem yaşanan dört yıllık başarı ve UEFA kupası süreci takımın yaptırdığı belgelerle işlenmişti. Bu yüzden belgesel bir tekrardan öteye

gitmiyor. Eğer sadece bu kısma yoğunlaşmayı düşündülerse keşke bütün süreci deşen, futbol mantığı, oyun planları adına kupalarda yaşanan her şeyi ele alan bir yapı kursalardı. Eminim belgesel çok daha ilginç olurdu ve gerçeklikle dürüstlük ilgili tartışmalara da maruz kalmazdı.

NOSTALJİK BİR BAŞARI ÖYKÜSÜ

Tabii bu arada yanlış anlaşılmasın, belgesel bir nostalji ve heyecan duygusu da yaratmıyor değil. Özellikle o dönemlerde maçları coşkuyla takip etmiş olanlar için bu bölümler keyifle izleniyor. Biçim olarak da oldukça başarılı, hızlı akan bir yapıya var. Kullanılan grafikler, bölüm sonlarının kapanışında heyecanlı bir boşluk bırakılması, öykü akarken yapılan geri dönüşler etkili. Bunlar daha çok Terim'in Adana'daki yıllarına, futbol oynadığı gençlik dönemine yapılan geri dönüşler. Ana akışta Galatasaray'da başlayan dört yıllık seriden günümüze ilerlerken ailesiyle ilişkisi, çocukluğu, futbola başlaması uygun yerlerde karşımıza çıkıyor. Böylece Fatih Hoca'nın özel hayatını da görmüş oluyoruz. Fakat bu kısımlar da çok ayrıntılı sayılmaz ve genellikle Terim'in o çok güçlü kişiliğini belirginleştirmeye, sağlam özelliklerinin altını çizmeye yarıyorlar. Günümüze döndüğümüz anlarda ise Fatih Hoca'nın

Bodrum'daki gösterişli evini izliyoruz. Her bölümde Bodrum'da olduğumuz özellikle hatırlatılıyor. Bu reklam gibi görüntüler de Terim'in aile yaşantısına bakarken son bölümde hikâyenin emeklilikle bitmeyeceğini ve hocanın mutlaka bir karar verip yeni bir atılım yapacağı emaresi taşıyor. Bu açıdan belgesel sanki eski başarılarından uzaklaşmış hocayı anımsatarak yeniden gündeme taşıma girişimi gibi duruyor.

Bu arada en çok tartışılan noktalardan biri de Galatasaray'ın tarihi başarısında payı olan Hakan, Arif gibi futbolcuların belgeselde yer almaması oldu. Maçlardaki gol görüntüleri bile kurgu marifetiyle es geçilmiş. Bu tarihsel gerçekleri eksiltme, o isimler hiç yokmuş gibi yapma hâli belgesele zarar veren, böyle bir çalışmanın niteliğini sorgulatan bir tutum olmuş. Yönetmenlerin belgesel çalışmasının etkili olduğunu düşünüyorum, böyle bir çalışma yapmalarında da art niyet yok kuşkusuz fakat tarihsel gerçekleri sümen altı etmek, hem Fatih Terim'e hem de böyle iddialı bir belgesele yakışmıyor gerçekten. Yine de konu üzerinde düşünmek ve Terim'in hayatıyla ülkedeki futbol yapısının nerelerde, nasıl kesiştiğini incelemek adına izlenebilir. Tutarsızlıklar, eksiltmeler olduğunu unutmadan...

KÜLTÜREL DEĞİŞİMİ MÜZİKLE ANLATMAK

AŞK, MARK VE ÖLÜM

(Liebe, D-Mark und Tod, Almanya-Türkiye, 2021, 96 dk.)

Y: Cem Kaya

O: Hatay Ergin, Erci E, İhsan Ergün, Rüşti Elmas, Ata Canani vd.

Filmin notu: ★★★★★

İşte daha adından başlayarak merak uyandıran, etkili, özgün bir belgesel. Kayda değer film endüstrilerinde son yıllarda yükselişte olan bir türde özgün film üretmek çok kolay değil. Hemen her alanda pek çok belgesel gerçekleştiriliyor fakat meselesini etkili biçimde ele alan, zeki, duyarlı bakış açısına sahip olanlarla sık karşılaşmıyoruz. Üstelik türler arası geçişler de önemli. Anlatıcının baştan sona bilgi verdiği klasik belgesel anlayışının büyük ölçüde değiştiği günümüz sinemasında Aşk, Mark ve Ölüm bu anlamda çok değerli.

Müzikle çok daha yakın hatta teknik anlamda bağ kuranlar filmi daha derinden kavrayacaklardır ama aslında bir şekilde popüler müzik türleriyle ilişki kurmuş, değişen dönemlerde farklı sanatçıları dinlemiş, takip etmiş herkes bu filmi sevecektir. Ben Aşk, Mark ve Ölüm'ü yaz başında gerçekleştiren İzmir Film ve Müzik Festivali'nde

görmüştüm. Hemen etkisine alan, büyüleyici ve şefkatli bir anlatımı var filmim.

FARKLI DÖNEMLERE BAKIŞ

Filmin omurgasında müzik var elbette ama arka planda 1960'ların başında yoğunlaşan göç dalgasıyla birlikte Türk-Alman kültürleri arasındaki göç, sosyolojik, politik, gündelik düzeylerde ele alınıyor. Belgeselin gücünün de burada yattığını söylemek mümkün. Bu filmle üçüncü belgeseline imza atan Cem Kaya'nın kavrayış gücü yüksek bir tarzı var. Mizahi tonlar da barındıran bu tarz, neredeyse 60 yıllık göç ve yerleşme hikâyesini 90 dakikalık bir süreye sığdırmayı başarıyor. Üstelik de değindiği noktalar sadece müzikle ilgili değil. Aşk, Mark ve Ölüm adlandırması filmin başında yer verilen Aras Ören şirinden geliyor ve epizodik anlatımı beliriyor. Üç ana bölümden oluşuyor anlatı

ve ilk bölümde ağırlıklı olarak Almanya'ya göç günlerinin, oradaki yabancıların, kültür alışverişinin oluşturduğu ürünler, 1960'lardan 80'lere kadar ilk kuşağın yaşadığı kültürel iklimde ele alıyor. İkinci bölüm, göç eden Türklerin geçirdiği adaptasyon sonunda yarattıkları kültürün özellikle gündelik hayatta parayla kurduğu ilişkiye bakıyor. Eğlence sektörü içinde kendine alan açan, çok ciddi paraların kazanıldığı bu dönemde bir yandan Türk-Alman ilişkileri irdelenirken artık bir değişimin geldiğini ve göçmenlerin

bambaşka bir kültür kurduğunu izliyoruz. Son bölümde ise özellikle ırkçı tutumlar sebebiyle yaşanan çalkantılı atmosfer protest müziğin, rap ve hip hop kültürünün oluşumunu sergiliyor.

BAŞARILI BİR KÜLTÜR TAHLİLİ

Tüm bu bölümler boyunca müthiş arşiv görüntüleri derlenmiş. O dönemi yaşananların hemen hatırlayacağı, gençlerin

ise şaşkınlıkla öğreneceği nice müzisyen arz-ı endam ediyor. Aşık Metin Türköz'den, Derdiyok Ali'ye, Rüşti Elmas'tan, Cem Karaca'ya, Derya Yıldırım'a, Cartel'e kadar pek çok sanatçının müzik serüvenine bakıyoruz. Cem Kaya çok öznel bir çalışma sergilemiş. Seçtiği görüntüler müzik kültürü üzerinden tüm bir toplumsal yapıyı görme, büyük bir resme bakma duygusu yaratıyor. Üstelik çok etkili, dinamik, hızlı bir kurgu söz konusu. Belgesel pek çok konuya yer verirken dağınılmamayı da başarıyor. İlgili hep üst düzeyde ve konular arasındaki geçişler son derece uyumlu. Örneğin Almanya'da Ford fabrikasında başlayan grevin öyküsü de değerli, orada yaşayan trans kültürün müzikle kendini ifade ettiği de. Bir yandan koleksiyoncuların müzikal değerleri bugüne nasıl taşıdıkları, diğer yandan müzikli mekânların varlığı ve şehirlere nasıl entegre olduğu gibi toplumbilimsel incelemeler tabii tutulabilecek pek çok mesele birbirine dolanmadan, çok yalın ve düzeyli bir anlatımla bir araya geliyor. Dahası müzik üretiminin safhaları ve gündelik yaşamdaki yeri, tüketim alışkanlıkları açısından irdeleniyor. Tüm bu unsurlar belgeseli, bu alanda yapılmış görsel kaynaklar arasında üst soralara taşıyor. Bu yüzden bu hafta vakit bulup bu nefis çalışmayı mutlaka izlemenizi öneririm. İlham verici bir duygu ve düşünce deneyimi yaşayacaksınız.

GÖSTERİME YENİ GİRENLER

TAY

(Y: Nurullah Yenihan)

Tüccara satılacağını öğrenince kaçıp annesini bulmak isteyen bir tayın öyküsünü anlatan film, yerli animasyonlarımızı göre çizim kalitesi, modellemeleri ve grafikleri gayet iyi fakat senaryo için aynı şeyi söylemek zor. Film dini değerler öğretimine alan açan TRT ortak yapımı benzerleri gibi muhafazakar bir didaktizme yaslanıyor. (106 dk.)

DERT ETME SEVGİLİM

(Don't Worry Darling, Y: Olivia Wilde)

Zafer Projesi denen ütopyik bir kasabada ideal hayatı yaşayan bir çift, bazı tuhafliklar fark edince gerçekleri ortaya çıkarmaya karar verir. Film Truman Show'u andıran yapıyla biraz bilindik olsa da sürprizler içerebilir. Heyecanlı, gerilimli bir anlatımı var. Bu tür bilimkurgusal gizemleri merak edenler için uygun. (123 dk.)

BANA KARANLIĞINI ANLAT

(Y: Gizem Kızıl)

Kocasının ölümünden sonra geçmişle ve kendisiyle yüzleşen bir kadının yaşamına bakıyor film. Bu yılki festivallerde de görünmeye başladı. Kara mizahla gerilim arasında bir anlatım yapısı tutturmuş. Aşlıhan Gürbüz'ün etkili oyunuyla psikolojinin karanlıklarına ve bir ilişkinin tarihine bakıyor. Şans verilmesi gereken bir bağımsız film. (84 dk.)

GAZAP

(Y: Onur Aldoğan)

Sevdiği erkeğin kendisine dönmeye için büyü yapan Nazlı, geri dönülemez bir musallata neden olur. Kısacık süresi ipucu veriyor aslında. Tek bölümük dizi yapaydınız bari. Teknik olarak iyi ama bu üç harfli filmler artık kabak tadı verdi. Hatta bozulmuş, çürümüş bir kabak bu. Artık vazgeçseler gerçekten iyi olacak. (64 dk.)

REFLECTION

(Y: İlker Savaşkırt)

Farklı yabancılar İstanbul'da bir otelde bir araya gelir, sonra neden orada bulduklarını anlatırlar. Tek mekânda bulunan yabancılar temasına eklenen bu ilginç film, Türk oyuncuların İngilizce performans verdiği, biraz yadırgatıcı, hatta yer yer amatör duran bir yapıya sahip. Ama tabii bir şans vermek gerek. (88 dk.)

PARANOİD

(Y: Doğu Arslan)

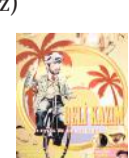
İki kişinin İstanbul'da bulunan bir sanatoryumda başına gelen olayları anlatmaya yeltenen film, ilginç fikirlerden yola çıkıp gerilim kotarmaya çalışıyor. Fakat filmin hemen her şeyi maalesef çok amatörce duruyor. Özellikle oyunculuklar ve diyaloglar hiç olmamış. Düşük bütçeli olduğu belli ama bu tür projelere soyunurken biraz düşünmek gerekmez mi? (10 dk.)

DELİ KAZIM

(Y: Özgür Murat Sönmez)

Kazım ve arkadaşları 1920'lerde savaş zamanı adada mahsur kalan arkadaşlarına ulaşmak için mücadele ederler. Açıkçası bu film nasıl bir kafayla yazıldı merak ediyorum. Absürt komedi denenmeye çalışılmış ama ortaya bizim ucuz komedilerden daha pespaye bir yapılmış gibi. Kaç kişi izleyecek acaba filmi? (100 dk.)

AŞK, MARK VE ÖLÜM

(Y: Cem Kaya)

Bence bu yılın en iyi filmlerinden biri, belgeselin hakkını veren bir yapım Aşk, Mark ve Ölüm. Filmi yukarıda Sine-kritik bölümünde incelemeye çalıştım. Müzikle ve kültürel ilgilerinize kesinlikle kaçırmayın ve mutlaka ses kalitesinin, görüntülerin tadına varmak için Karaca Sineması'nda izleyin. (102 dk.)

